

1966, iulie 12, București

12.7.1966

STENOGRAMA

ședinței Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din ziua de 12 iulie 1966

Au participat tovarășii: Nicolae Ceaușescu, Chivu Stoica, Gheorghe Apostol, Alexandru Bîrlădeanu, Emil Bodnăraș, Alexandru Drăghici, Paul Niculescu-Mizil, Ilie Verdeț, Maxim Berghianu, Drăgan Constantin, Leonte Răutu, Gheorghe Rădulescu, Iosif Banc, Petre Blajovici, Dumitru Coliu, Florian Dănăilache, Janoš Fazekas, Manea Mănescu, Petre Lupu, Vasile Vilcu.

Au fost invitați tovarășii Mihai Dalea, Florescu Mihai, Ion Cozma, Bădescu Nicolae, Gusti Gustav, Locar I., Simion C., Iosefide Ion, Ispas Traian, Pop Simion, Rici Tiberiu, Maicu Horea, Stănescu Traian și Ciubotaru Ioan.

Ședința a început la orele 18,00.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Să începem, tovarăși.

Mai aveți ceva de adăugat la ordinea de zi propusă? Nu.

Este propunerea să scoatem punctul 8 și să-l lăsăm pentru mâine, pentru că tovarășii n-au reușit să pregătească materialul referitor la modul cum sunt folosite capacitățile de cazare în stațiunile balneo-climaterice puse la dispoziția ONT.

Să începem cu primul punct al ordinei de zi:

- Informare cu privire la consfătuirea Comitetului Politic Executiv al Tratatului de la Varșovia și a Constăturii secretarilor generali, a primilor secretari și ai președinților Consiliilor de Miniștri ai țărilor membre ale CAER.

Voi căuta să fiu scurt, pentru că pe parcurs, într-o formă sau alta, fiind aici în București fiecare și-a mai dat seama de unele lucruri, au mai fost informări scurte.

După cum știți, se stabilise ca la ordinea de zi a Comitetului Politic Consultativ să fie trei puncte și să fie o consfătuire pe problemele CAER și o consfătuire la nivel înalt și ședința sesiunii XX a CAER. Pe parcurs lucrurile s-au mai limpezit.

La propunerea făcută de polonezi, în sensul ca sesiunea XX- a a CAER să nu mai aibă loc, noi am căzut de acord și au căzut de acord și alții, cu toate că unii au protestat; până la urmă această sesiune n-a mai avut loc.

În legătură cu cele trei puncte prevăzute pe ordinea de zi, înainte de a începe ședința nemții și-au retras propunerile la problemele organizatorice, deși situația s-a prezentat așa: ministrul de externe ne-a spus că își retrag propunerea. Noi când am discutat cu tovarășii sovietici, care au venit mai înainte aici, au spus că ei nu știu nimic. Când a sosit Ulbricht, el a spus că ei n-au retras propunerea lor și s-o discutăm. I-am spus că o să vedem și vom hotărî la ședința cu primii secretari.

Luni când s-a deschis ședința, după ce Jivkov a preluat președinția - pentru că el urma în ordine alfabetică -, a declarat că are o notă din partea secretariatului în care se spunea că la Moscova s-au stabilit două puncte pentru ordinea de zi: problema declarației în legătură cu securitatea europeană, probleme militare și că se mai propune ca punctul trei să fie o declarație privind situația din Vietnam.

Eu m-am uitat la Ulbricht ca el să protesteze și să ceară să fie trecut pe ordinea de zi propunerea lor, dar el n-a spus nimic și pe ordinea de zi au rămas aceste trei puncte.

În problema declarației privind securitatea europeană, cunoașteți ce s-a stabilit la Moscova de către miniștrii afacerilor externe. Noi pe parcurs am căzut de acord să renunțăm la toate obiecțiunile noastre și să căutăm unele îmbunătățiri de redactare. În prealabil am discutat cu sovieticii care au venit mai înainte și în fond s-a lucrat pe baza celor puse de acord de către miniștrii de externe român și sovietic, până au venit ceilalți.

Declarația aceasta s-a elaborat în condiții relativ mai ușoare și într-adevăr a fost semnată repede. Noi am comunicat că retragem observațiile noastre și le-am spus aceasta de când au sosit; lucrurile au mers destul de repede și marți a fost semnată declarația. Nu au fost discuții la această declarație.

Noi considerăm că această declarație corespunde în linii generale punctului nostru de vedere. Desigur, sunt lucruri care puteau fi mai bune, dar fiind o declarație a șapte țări trebuie să țină seama de toate punctele de vedere. Dar așa cum este ea apreciată în general, chiar și de țări ca Anglia, considerăm că este o bază de discuție

bună și oferă o platformă, pentru că oamenii nu s-au legat de anumite formulări, ci au luat problemele propriu-zise, unde se pune problema ce să facem pentru asigurarea securității în Europa.

Al doilea punct la ordinea de zi a consfăturii a fost adoptarea declarației cu privire la situația din Vietnam. Aici a fost un proiect sovietic, unul român și ulterior a apărut un proiect polonez, de o pagină și jumătate. Inițial se ajunsese - până au sosit celelalte delegații -, la un proiect comun româno-sovietic, pe baza celor două proiecte a fost elaborat un proiect comun, care era bun. După ce au făcut polonezii proiectul lor, au fost discuții cum să procedăm. Ulbricht a propus să se ia ca bază un singur proiect și anume cel sovietic. Noi am spus că nu suntem de acord și să se ia ca bază toate cele trei proiecte și s-a dat sarcină miniștrilor de externe să elaboreze un proiect.

Au fost multe discuții până s-a reușit să se ajungă oarecum la un proiect în subcomisia miniștrilor de externe, care a fost trimis tuturor delegațiilor pentru ca să-și facă observațiile.

Miercuri dimineață a apărut în locul acestui proiect, un alt proiect polonez, care nu ținea seama la ce acord se ajunsese înainte și a venit și propunerea polonezilor că ei ar dori o declarație în felul unei note diplomatice, o declarație a statelor și nu a partidelor și să fie o notă diplomatică, pentru că nu este nevoie să mai facem propagandă, și să repetăm ceea ce s-a mai spus. Cam în sensul acesta era redactat proiectul lor, deși în el erau cuprinse unele elemente din proiectele anterioare. Noi le-am spus cum vedem noi lucrurile și că nu suntem de acord cu o notă diplomatică, le-am explicat punctul nostru de vedere pe larg. Discuția aceasta a durat vreo două ore: cum să fie declarația.

Între altele, în nota aceasta a polonezilor erau prevăzute câteva idei care nu puteau fi acceptate. În primul rând, ei vroiau să mențină ideea că trebuie să se admită ca țările socialiste să păstreze legături între ele și cu toate țările interesate în rezolvarea problemei vietnameze. Era de fapt o formă în care vroiau să legisfeze într-o formă sau alta calea tratativelor și era mult tocit ascuțișul față de agresiunea americană și exprimarea solidarității cu lupta poporului vietnamez.

În timpul schimbului de păreri s-a ajuns la discuții destul de tari. Întâi am vorbit noi, ceilalți, unii au spus că devin și ei coafori, alții n-au spus aproape nimic. Până la urmă a luat cuvântul din nou Gomulka și a spus că se miră că tovarășii miniștri au prezentat așa un proiect care este de miting, de organizație de masă și cum tovarășii s-au putut prezenta cu un asemenea proiect. Toți au rămas uimiți.

Noi am spus: nu înțelegem de ce se miră tovarășul Gomulka. Noi nu am vrut să discutăm acum proiectele și dacă ar fi vorba să ne spunem părerea despre proiectul polonez, dacă am lua ultimele trei paragrafe am putea fi acuzați că îndemnăm la capitulare și nu la luptă împotriva imperialismului american. Gomulka a sărit în sus că asta este o acuzație la adresa partidului său care este un partid cu tradiție, că protestează împotriva acestei acuzații. Restul n-a protestat nimeni, în afară de Brejnev care a spus ceva că într-adevăr partidul polonez are tradiții și totuși ar trebui să căutăm să ajungem la un proiect ș.a.m.d.

Au continuat discuțiile: ce facem. A încercat Ulbricht de câteva ori să spună: hai, să terminăm discuția și să se facă un proiect. A mai făcut, tot el, propunerea ca Brejnev, Ceaușescu și Gomulka să elaboreze un proiect.

La un moment dat, în timp ce ei insistau să luăm ca bază proiectul polonez, să se discute dar pe baza aceasta, vine Brejnev și spune: În definitiv, să-l aprobăm pe acesta și dacă tovarășii români mai au ceva de spus să spună, dar să terminăm discuția.

Atunci am spus: noi nu semnăm o asemenea declarație. Ia cuvântul din nou Gomulka și spune: în definitiv, el este aprobat de șase țări și putem semna și singuri. Între timp - eu stăteam lângă Brejnev la masă -, auzisem că între el și Brejnev a fost un schimb de cuvinte, să spună Gomulka că ei semnează declarația și fără noi. Ia cuvântul și Brejnev - el se ridică în picioare, cum procedează când vrea să fie grav -, și spune: într-adevăr, când poporul vietnamez suferă noi nu suntem în stare să dăm o declarație, noi care suntem șase și că în definitiv îl semnăm șase; noi stăm aici la discuții în timp ce în țară sunt cutremure, inundații...

După ce el a terminat de vorbit am spus: nu avem nimic împotriva să semnăm declarația șase țări, noi nu ne opunem, dar noi nu semnăm o asemenea declarație și vom publica proiectul nostru, punctul nostru de vedere asupra acestui document. Ei

nu se așteptau la toate chestiunile acestea, ci se așteptau ca noi să spunem: cum să-l semnati, tovarăși, fără noi?! Le-am spus că noi nu admitem să umblați cu presiuni asupra noastră; am spus: să se stenografeze că trimitem tuturor partidelor că respingem această presiune, încercarea aceasta de a face presiuni și considerăm că discuțiile, tratativele trebuie duse pe bază de egalitate, suveranitate, respect reciproc, numai pe această bază pot fi discuții și se poate ajunge la unitate, altfel nu. Și le-am mai spus: de ce tot faceți atâta caz că vreți să ajutați Vietnamul, când am propus să nu participăm la Conferința de la Geneva ați găsit tot felul de pretexte și mai spuneți că vreți să ajutați Vietnamul? Noi nu semnăm o asemenea declarație.

Gomulka a spus că el nu admite să se spună că se fac presiuni. Brejnev a spus că a fost înțeles greșit, că nu este vorba să semneze declarația. Atunci am spus: să se ducă miniștriⁱ/de externe să lucreze. Ei trebuie să termine proiectul la orele 17,00 și au fost gata la orele 19,00. Cam în sensul acesta au mers discuțiile cu proiectul privind Vietnamul.

Seara când ne-am întâlnit toată lumea venise veselă. Era un proiect la care noi mai aveam 5-6 puncte divergente; la unele noi țineam neapărat să fie introduse, ori să fie altfel formulate. Ei au început să spună să adoptăm proiectul așa cum este. Noi le-am spus: stați, tovarăși, să-l luăm pe pagini. La pagina 1 aveam observații, dar am renunțat. Au mai fost câteva puncte la care noi am renunțat, pentru că erau formulate într-o altă formă în alte locuri și s-a ajuns la punctul polonezilor, unde sub o formă îmbunătățită mențineau ideea menținerii legăturilor cu alte state, cu care noi în nici un caz nu puteam fi de acord. Noi aveam formularea aceasta: ... să se țină legătura între țările socialiste, de comun acord cu Vietnam, pentru a discuta problemele noi ce apar în legătură cu ajutorarea Vietnamului. Lor nu le convenea asta. Deși sovieticilor le-am explicat de ce nu suntem de acord, pentru că asta ar fi interpretat așa și așa. Sovieticii au înțeles și n-au mai insistat. A insistat Gomulka, însă până la urmă a spus că dacă din această româniⁱ nu semnează declarația, este de ^aacord să fie scoasă formularea lor. A fost scoasă această formulare și Gomulka până la urmă ne-a spus că a fost învins. Iată, așa a ieșit această declarație.

Mai era un aliniat care se referea la apelul către partide. Aici aveam noi o formulare și sovieticii; noi am căzut de acord cu formularea sovieticilor, pentru că în

fond spunea același lucru. Am modificat formularea cu „front unic”, pentru că am spus că nu se poate face front unic cu statele și partidele. În rest a ieșit declarația așa cum o cunoașteți.

Sigur, este o declarație bună. Eu v-am relatat cum a fost elaborată. Așa se întâmplă când sunt șapte țări, fiecare are punctul său de vedere; unii mai erau și în situația că trebuiau să primească amânare pentru 60 mil. de dolari și tocmai sunt în cursul tratativelor. . .

După aceea, declarația a fost semnată și s-a încheiat într-o atmosferă prietenească, cu un pahar de ³șampanie.

În legătură cu punctul de pe ordinea de zi privind problemele militare. Noi am avut o discuție numai cu sovieticii luni seara și am ajuns la concluzia că sunt puncte de vedere deosebite în această privință, pentru că în fond se încerca ca ceea ce nu s-a reușit pe calea îmbunătățirii organizatorice a Tratatului de la Varșovia să fie introdus pe calea aceasta a ^{statu} statului militar, care avea prevederea că Comitetul Politic Consultativ hotărăște asupra problemelor, și mai erau și alte lucruri.

Sovieticii au spus că pe ei îi mulțumește cum sunt lucrurile acum. Noi am spus că pe noi nu ne mulțumește și dorim să spunem că în viitor vom lucra pe baza punctelor de vedere expuse. Ei au spus că ne roagă să nu punem problema aceasta în fața Comitetului Politic Consultativ și n-am pus-o, și să fim de acord să nu discutăm problema aceasta.

După ce am ajuns la acord în legătură cu declarația privind situația din Vietnam, am convocat din nou o consfătuire a primilor secretari și a președinților ²Consiliilor de Miniștri și cu participarea militarilor. Brejnev a venit înainte și s-a pus de acord cu noi să nu discutăm această problemă și că el propune să amânăm punctul acesta, urmând să se continue discuțiile. Toți au fost de acord cu această propunere și această problemă a fost amânată. În felul acesta s-au terminat lucrările Comitetului Politic Consultativ.

În fond, au fost discutate cele două probleme: Declarația privind securitatea europeană și Declarația privind agresiunea americană în Vietnam; celelalte probleme au fost scoase de pe ordinea de zi. Discuții asupra lor am avut numai noi cu

sovieticii. Cu toții au avut cunoștință de problemele militare, pentru că noi am dat tuturor delegațiilor proiectul de statut militar.

În felul acesta s-a terminat Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ, care, minus aceste două probleme, a adoptat două documente bune, care au o importanță mare și constituie o manifestare a unității țărilor socialiste care au semnat aceste documente.

În legătură cu Consfătuirea în problemele CAER. Aici a fost o discuție de o oră - tot la nivelul primilor secretari și ai președinților Consiliilor de Miniștri -, ce caracter să aibă această consfătuire, întrucât era părerea polonezilor să fie o consfătuire neoficială. Noi și alții, am spus chiar la ședința restrânsă că nu înțeleg de ce să ocolim divergențele, pentru că până la urmă trebuie să le discutăm și chiar și sesiunea XX-a CAER trebuie să aibă loc. Brejnev a căutat să ne lămurească cum vede el consfătuirea aceasta.

Am spus că noi vedem ca o ședință consultativă în care fiecare să-și expună punctul de vedere, dar să nu luăm nici o hotărâre. Cu toate că în seara anterioară Brejnev a spus că nu înțelege cum să fie consultativă, fără să ia hotărâri, acum el ne-a lămurit cum vede consultativă și într-adevăr consfătuirea a avut caracter consultativ; cu toții ne-am expus punctele de vedere. A început neamțul, care a dezvoltat toate problemele din raport, cu întreprinderi comune și tot ce cuprindea raportul. Apoi a vorbit cehul care a susținut, în fond, același lucru. Maghiarul mai puțin s-a referit la aceste probleme.

Toți au subliniat că avem un secretariat așa de capabil, care a crescut foarte mult și nu are ce face. Al patrulea am luat cuvântul eu și am spus cum vedem noi problemele, cu ce nu suntem de acord, ce înseamnă organ suprastatal. Am scos partea introductivă din cuvântare, pentru că nu spunea nimic și am început de la CAER direct, pentru că tovarășii făcuseră textul într-o formă diplomatică, eu am spus verbal și le-am expus clar totul.

După ce am vorbit eu s-a făcut o pauză. A venit la mine Brejnev și a spus că un singur lucru nu înțelege, că este de acord cu totul, dar ar trebui să găsim căi ca cine vrea să-și facă anumite întreprinderi, să le facă în cadrul CAER. Am spus că nu se poate nimic în felul acesta.

~~Toți~~ ceilalți au vorbit despre întreprinderi comune, inclusiv mongolul care căuta să ne țină o lecție teoretică despre legile obiective ale sistemului mondial socialist care acționează; să nu ne gândim numai la legi naționale, pentru că sunt și legi internaționale ale întregului sistem și că ei datorită întreprinderilor comune au ajuns la nivelul la care sunt azi.

A vorbit bulgarul. Ei au spus că înțeleg că trebuie să colaborăm în cadrul CAER și au pus problema prețurilor. Din partea delegației sovietice a vorbit Kosîghin. El a spus: aici s-au ridicat multe probleme, că nu știu cine vrea ca CAER să devină un organ suprastatal; tovarășul Ceașescu a spus aici că cineva ar dori aceasta. Noi, sovieticii nu vrem să fie suprastatal și declarăm aici că suntem de acord cu Ceașescu, că nu vrem să fie organ suprastatal. Nu știu cine a vorbit de plan unic; dar noi nu vrem să facem plan unic. Deci, și aici sunt de acord cu românii: nu vor nici un fel de întreprinderi comune. Vrea cineva de aici întreprinderi comune?! Cam așa reieșea. El spunea: CAER nu poate să le conducă, CAER poate face recomandări dar nu poate avea întreprinderi comune, nu poate conduce asemenea întreprinderi nici în interiorul său nici în afară. Cu toate că toți vorbiseră până atunci de întreprinderi comune în cadrul CAER.

După ce a terminat Kosîghin n-a mai luat nimeni cuvântul. Cu toții am fost de acord că trebuie să dezvoltăm colaborarea. Asta a fost discuția pe problemele CAER.

A fost pozitiv faptul că a fost acest schimb de păreri, pentru că oamenii au ascultat direct punctul nostru de vedere. Acum toți știu clar că nu este vorba că se duce acolo Gogu Rădulescu sau alții, acum lumea știe că aceasta este părerea conducerii noastre de partid.

Consfătuirea s-a terminat, au plecat toate delegațiile. Toți ne-au mulțumit pentru felul cum au decurs lucrările, inclusiv pentru tactul de care am dat dovadă, cum au spus cehii, ca să ajungem la o unitate.

În concluzie, dacă am face bilanțul lucrărilor, noi considerăm că într-adevăr ambele consfătuiri au avut părți bune. În primul rând, că s-au adoptat declarații bune și cea privind securitatea europeană și cea în legătură cu Vietnamul, care are importanță mare pentru Vietnam. Este un succes faptul că a fost amânată dezbaterea

problemelor divergente, pentru aceasta n-ar fi dus la nici un rezultat și ar fi creat greutate în desfășurarea activității.

Se pare că toată lumea este dornică ca pentru aceste probleme să găsim o soluționare; cel puțin unii sunt dornici să le depășim, așa cum suntem și noi de părere, în sensul să se renunțe la toate tendințele acestea. Sigur, este clar că ele nu au fost scoase de pe ordinea de zi, ci au fost amânate, dar se pare că acum lumea este mai conștientă că ele nu pot fi introduse în nici un caz pe diferite căi ocolite și dacă e vorba să le discutăm, apoi ele trebuie discutate deschis. Cu toții au înțeles că problemele trebuie discutate nu pe diferite căi, ci deschis. Desigur, se poate ca amânarea lor să fie pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă.

Trebuie să menționăm că susținătorii cei mai zeloși ai diferitelor lucruri, chiar în problema securității europene și în legătură cu declarația privind Vietnamul, au fost polonezii; în problemele CAER, de asemenea. Ceilalți, oarecum și-au îndeplinit o misiune formală, dar după aceea au fost de acord și au spus că este o declarație bună.

Tovarășii sovietici, de asemenea, ne-a^v mulțumit și s-au arătat satisfăcuți de rezultatele consfăturilor, de felul cum au decurs lucrurile.

Cam în sensul acesta s-au desfășurat consfăturile. Dacă aveți întrebări, sau ceva de spus?

Tov. P. Niculescu-Mizil:

La declarația aceasta privind situația din Vietnam a fost un proiect polonez. Nu a fost proiectul polonez după cele două proiecte. S-a discutat la ședința primilor secretari cum ⁿtrebuie să fie proiectul și după ce miniștriⁱ (adjuncți n-au căzut de acord, în noaptea de după spectacol ministrul de externe polonez și sovietic au lucrat la un al patrulea material, iar dimineața la ora 4 l-au trimis la toate delegațiile. La ora 6 dimineața, când miniștriⁱ de externe trebuiau să se întâlnească să reia discuțiile pe baza proiectului comun, polonezul a spus: nu suntem de acord, să discutăm pe baza proiectului pe care l-am făcut noi.

Tov. N. Ceaușescu:

Nu aceasta este esențial.

În ședința primilor secretari au spus cu toții că și-au trimis observațiile polonezului și că polonezul a ținut seama de observațiile lor. Atunci i-am pus întrebarea: să ne spună tovarășii dacă au primit observații și de la ministrul de externe român. Ncamțul a spus, de ce să mai spună dacă a primit observații...

Tov. P. Niculescu-Mizil:

Pentru că nici ei nu și-au dat observațiile; dimineța le aveau în buzunar.

Tov. N. Ceșausescu:

Atunci polonezul a spus: să fim cinstiți, n-am primit de la nimeni observații, ci este proiectul nostru. Chiar Brejnev când l-a întrebat pe Gromîko: ai discutat cu ministrul de externe român? Acesta i-a răspuns că n-a discutat. Nici ei n-au cunoscut toate aceste lucruri. Mai există mentalitatea aceasta la aparat, să-i pună în fața unui fapt împlinit. Gromîko de câteva ori chiar a spus: de ce să luăm cele trei proiecte, când noi am fost însărcinați să elaborăm un proiect. Brejnev și Kosîghin au intervenit și au spus: trebuie să lucrați pe toate proiectele. Mai este încă mentalitatea lor veche...

Tov. E. Bodnăras:

Aș vrea să fac o remarcă, pentru ca în fața Comitetului Executiv să fie limpede câteva aspecte care n-au fost evidențiate, dar care țin de fondul problemei.

Cred că noi am realizat două documente bune; ele puteau fi mai bune după dorința noastră și puteau să exprime mai complet poziția noastră. Dacă aceste două documente - vorbesc acum de declarația cu privire la securitatea europeană -, au apărut în forma în care cunoașteți, aceasta este rezultatul unei lungi confruntări și înfruntări de puncte de vedere, îndeosebi cu partea sovietică și în care noi am avut o contribuție categoric pozitivă și a-i da acea formă care îi permite s-o considerăm ca o declarație bună.

Dacă delegația noastră n-ar fi acționat cu toată fermitatea, declarația a doua cea cu privire la Vietnam în nici un caz nu căpăta forma și conținutul pe care le are și care la fel o situează printre declarațiile bune. Nici proiectul sovietic și cu atât mai puțin cel polonez, erau departe de a reflecta ceea ce este în condițiile evoluției politicii internaționale de azi neapărat necesar să fie reflectat în problema

vietnameză. Aceasta este cu atât mai surprinzător, cu cât partea sovietică era în posesia punctului de vedere vietnamez ca și noi, cu privire la această declarație.

Dacă acest punct de vedere vietnamez - asupra căruia noi nu aveam nici o obiecțiune, pentru că corespundea cu propriul nostru punct de vedere elaborat aici de conducerea partidului în problema vietnameză -, a reușit să-și găsească în măsură maximă reflectarea în proiectul de declarație, se datorește fermității cu care delegația noastră și îndeosebi tovarășul Ceaușescu a stăruit și a apărut această declarație. Aceasta le-a indicat, probabil, partenerilor noștri și măsura în care suntem hotărâți să nu tolerăm nesocotirea punctului nostru de vedere acolo unde sunt probleme militare.

Cu aceasta ajung la partea a doua a obiectului consfătuirii care a avut loc la București. Scopul principal al acestei consfătuiri, dacă luăm evoluția pregătirilor, n-a fost declarația cu privire la securitatea europeană. Scopul principal a fost să fie revăzute prevederile Tratatului de la Varșovia și instituit un alt regim de relații și pe linie politică, cât și îndeosebi pe linie militară. așa cum la timpul său Comitetul Executiv a fost informat.

Datorită unei slabe apărări a punctului nostru de vedere de către tovarășii militari care au fost la Moscova, proiectul care ne-a fost înfățișat pentru a institui un regim de relații, un comandament unit al forțelor armate ale țărilor din Tratatul de la Varșovia nu exprima în nici un caz punctul nostru de vedere, ci era opus lui. Dar cu acest proiect s-a venit aici, pentru a fi discutat și aprobat și pe acest proiect era în mod evident întrunită unanimitatea tuturor celorlalți, în afară de noi. După cum indică aceasta surprinderea lui Ulbricht: eu n-am retras nimic. Aceasta indică că până în ajunul venirii sale la București era evident că ei vor să discute această problemă. Acest obiectiv nu a putut fi atins și aceasta este deosebit de important.

În felul acesta conferința de la București pe linia Tratatului de la Varșovia este valoroasă și prin ce s-a realizat, cât și prin ce nu au putut realiza și aici poziția delegației noastre - pentru că nu știu dacă Comitetul Executiv cunoaște că s-a elaborat de către Prezidiul Permanent un nou proiect de statut militar, care a fost pus în fața delegației sovietice și după aceea a tuturor celorlalte delegații, într-o cu totul altă redactare, care a exprimat în întregime punctul nostru de vedere. A fost un șoc

inițial, dar văzând fermitatea cu care noi acționăm pe primele documente puse în discuție, n-au mai încercat să angajeze discuții pe aceste probleme.

Tov. N. Ceausescu:

Ei au retras dinainte punctul acesta de pe ordinea de zi. Chiar de duminică dimineața când le-am prezentat proiectul nostru, au spus să nu mai discutăm problema aceasta.

Tov. E. Bodnăraș:

De asemenea, și în CAER noi știm în ce constau divergențele legat de raportul Comitetului Executiv, în care apar toate formulările și obiectivele pe care și le-au trasat inițiatorii unor relații noi.

Merită de subliniat faptul că în practica conferințelor internaționale dintre țările socialiste ne găsim pentru prima dată în situația de a fi asistat la desfășurarea unei conferințe la așa nivel în care să se discute și să se prezinte de către factorii cei mai autorizați punctele de vedere controversate, măcar în aceste probleme în care au fost angajate discuții. Până acum noi asemenea conferințe n-am avut. Regula în conferințele Tratatului de la Varșovia era: se țineau discursuri de către primii secretari și după aceea, în măsura în care aceasta mai devreme posibil, aparatul căuta să mai rectifice câte o formulare. De astă dată principalele formulări au fost stabilite chiar de către primii secretari. Aceasta este un fel de a spune, pentru că practic a fost secretarul nostru general acela care a stăruit, a angajat și a impus discuția și prin aceasta a fost posibilă realizarea documentelor în concepția și accepțiunea în care ele se prezintă. Relev acest lucru pentru că este bine așa. Aceasta ușurează și munca aparatului și ridică autoritatea și prestigiul întâlnirii internaționale.

Din aceste întâlniri internaționale cred că au avut toți de învățat, care au avut urechile deschise. Noi am văzut la tovarășii bulgari manifestări din care rezultă că nu le-a plăcut felul cum au decurs discuțiile. S-a putut respinge o atitudine neconformă cu relațiile dintre partide, ca aceea a lui Brejnev: cum să nu putem noi semna declarația, când șase suntem de acord și voi românii rezistați! La aceasta i s-a dat un răspuns ferm, demn, un răspuns care repede l-a readus cu picioarele pe pământ. De aici învățăminte pentru modul cum și în viitor trebuie duse discuțiile.

Cred că aceste consfătuiri reprezintă în practica relațiilor noastre internaționale la consfăturile de acest gen o cotitură, care trebuie apreciată, salutară și care va însemna punctul de plecare pentru instaurarea unui mod de a duce discuțiile și de aici înainte.

Tov. N. Ceausescu:

Pentru ~~ce~~ ^{ca} tovarășul Bodnăraș a arătat aceste lucruri, vreau să arăt că problema Comitetului Politic Executiv, activitatea sa am criticat-o și noi, inclusiv în întâlnirea de la Moscova cu sovieticii, faptul că ședințele nu se pregătesc dinainte, că nu se trimit materialele și că ele se transformă în a aproba unele lucruri împlinite și că în această direcție trebuie să-i aducem îmbunătățiri.

În ce privește problemele militare, nici sovieticii și nici alții n-au cerut să se modifice nimic. Noi am cerut încă la Moscova să se modifice, pentru că nu ne convine actualul statut militar.

Tov. E. Bodnăraș:

Eu m-am referit la Hrusciov. El a vrut să vadă modificate prevederile din statut, pentru a modifica relațiile...

Tov. N. Ceausescu:

În fond noi n-am îndeplinit prevederile actualului statut. Conform actualului statut nici nu le trebuie mai mult. Dar noi considerăm că acest statut este complet necorespunzător. În proiectul întocmit la Moscova erau câteva lucruri care erau neavantajoase pentru noi. Ei au profitat de neatenția tovarășilor noștri și au luat problemele principale discutate cu Brejnev la Moscova, și acestea au fost introduse: că nu mai există subordonare față de acest comandament, că armata este națională, că răspunderea o poartă partidele și guvernele țărilor respective, că nu mai este nici un control..., deci toate problemele acestea au fost introduse, dar sub o formă. În special asupra cărei prevederi insistau ei, a fost în legătură cu subordonarea față de Comitetul Politic Consultativ. Asta a fost problema esențială pentru care s-au bătut; la toate celelalte formulări erau de acord.

Ei vroiau să facă din Comitetul Politic Consultativ un organ de hotărâri cu majoritatea de voturi și în probleme militare. Atunci aici prevederea în legătură cu

comandamentul, chiar dacă i-am spus noi altfel, dacă Comitetul Politic Consultativ lua hotărâri, toate celelalte prevederi nu mai făceau doi bani. Asta este esențial.

Trebuie să subliniez că se pare - ei ne-au declarat aceasta din prima zi -, că sunt dispuși să renunțe la problemele divergente, pentru că aceasta au propus sovieticii: să scoatem problemele organizatorice de pe ordinea de zi, nu Ulbricht, el habar n-avea. Au spus că au primit mandat din partea Biroului Politic să ajungă la unitate și să scoată de pe ordinea de zi problemele divergente. Când au văzut că le-am dat din prima zi un alt proiect de statut militar, au spus că poate e mai bine să scoatem problema aceasta de pe ordinea de zi. Noi am cerut să-l punem la ordinea de zi, pentru că a vrut să-l discutăm. Ei au spus că au primit mandat din partea Biroului Politic să lase la o parte problemele divergente și problemele acestea au căutat să le scoată, să le amâne.

De fapt și cu CAER-ul au vrut același lucru; ei n-au vrut nici să discute. Au spus: de ce să ne spunem părerea, să facem un schimb de păreri? Ei n-au avut nici cuvântarea scrisă și au spus din prima zi: noi nu vrem să luăm cuvântul. În general, în nici o problemă nu au avut cuvântare scrisă, pentru că au evitat, după părerea mea, să se angajeze, să-și spună poziția în problemele acestea. Dacă renunțau la ele îi punea într-o situație proastă, fie să le susțină și tot îi punea într-o situație proastă și atunci au evitat. Când a luat cuvântul Kosighin, spunea că el declară punctul de vedere al partidului și guvernului lor, că nu sunt de părere ca CAER să devină organ suprastatal.

Tov. P. Niculescu-Mizil:

Trebuie arătat că Brejnev la problemele militare și Kosighin la problemele economice au spus că în cursul întâlnirilor de la București s-au ivit o serie de păreri, idei noi care merită să fie studiate. Ei nu au vrut să se dezbată nici o problemă, asta este clar.

Tov. N. Ceausescu:

În problema Vietnamului, proiectul sovietic nu conținea unele din punctul nostru de vedere, dar era un proiect acceptabil.

Tov. P. Niculescu-Mizil:

Cu ei s-a căzut foarte ușor de acord, până la venirea polonezilor.

Tov. N. Ceausescu:

Vietnamezii ce n-au trimis? Câteva lucruri care îi interesau pe ei, dar noi am introdus și alte lucruri în declarație. Toate problemele cerute de vietnamezi erau cuprinse într-o formă în proiectul sovietic. De când au venit, polonezii au exercitat presiuni asupra polonezilor să se renunțe și la proiectul lor. Se pare că este evident de ce. Ei au venit cu proiectul lor și au fost cei mai activi în toate discuțiile, ei au fost cei care s-au bătut pentru fiecare punct. În timp ce celelalte delegații, dar absolut toți, nu i-au sprijinit în nici un fel pe polonezi. În definitiv, prin felul cum au pus ceilalți problema, a reieșit că de fapt ei susțin poziția noastră; toți au spus că trebuie să dăm o ripostă americanilor.

Astfel s-au purtat discuțiile. Declarațiile sunt bune, oglindesc puncte de vedere pe care consider că le putem aproba și felul cum ele au fost primite de către opinia publică din Europa și din întreaga lume dovedește că ele constituie o platformă.

De asemenea, și declarația cu privire la Vietnam este bună, dar trebuie urmată de măsuri și în alte domenii. În sensul acesta cred să fie și hotărârea Comitetului nostru Executiv.

Noi am propus, inițial sovieticilor și apoi tuturor celorlalte delegații, să studieze problema dacă este util să mai participăm la lucrările Conferinței de dezarmare de la Geneva. Ne-au spus că este interesantă această problemă și că într-adevăr trebuie să ne gândim ce să căutăm acolo, să discutăm despre pace cu americanii?! Toți au spus că trebuie să discute acasă, pentru că este o problemă nouă pe care nu au mandat s-o discute. Urmează ca în această problemă să ne mai consultăm, ca eventual să nu participăm la această conferință până nu încetează agresiunea americană în Vietnam.

Cu asta cred că putem termina primul punct de pe ordinea de zi.

Tov. I. Răutu:

Propun să consemnăm aprobarea deplină față de activitatea desfășurată de delegația noastră, rolul deosebit pe care l-a avut în obținerea acestor documente atât de bune.